

کسخت کوشی دبیر هنر در کتابت قرآن

میثم خادمان، دبیر هنر آموزش و پرورش منطقه ۱ تهران

اشاره

به نام حضرت دوست که هرچه دارم از اوست. در سال ۱۳۶۰ در تهران متولد شدم و در سال ۱۳۸۱ از انجمن خوشنویسان ایران فارغ‌التحصیل گردیدم و به عنوان شغل و حرفه هنر خوش‌نویسی را انتخاب کردم. از استادان گراندی که افتخار شاگردی آن‌ها را دارم و از آن عزیزان بهره‌های زیادی بردم شایسته است یاد کنم؛ هم‌چون: جناب استاد عباس اخوین، مجید فدایی‌منش و کاوه تیموری و... علاقه به قلم کتابت و تولید نمونه‌های خطی باعث گردید تا بیشترین تجربه و فعالیت خود را معطوف به این دانگ کنم. اما اتفاقی که باعث شد به خاطر آن وارد عرصه کتابت قرآن یا معجزه جاوید پیامبر عظیم‌الشأن اسلام شوم، مربوط می‌شود به روز ۲۱ ماه مبارک رمضان سال ۱۳۷۹. در آن روز به همت اساتیدی که نامشان در بالا اشاره شد، طرح کتابت قرآن کریم توسط ۱۸۰ هنرمند خوش‌نویس در سالن اجلاس سران کشورهای اسلامی آغاز و به اجرا درآمد. لطف استادانم باعث شد که من هم افتخار این‌که یکی از ۱۸۰ نفر باشم نصیبم گردد.

بعد از این رویداد هنری، شخصاً علاقه‌مند شدم به صورت انفرادی کتابت قرآن را با خط نستعلیق انجام دهم که این امر منجر به کتابت اولین قرآن به قلم این بنده فقیر خداوند بزرگ شد. این قرآن در سی صفحه (هر جزء در یک صفحه) به ابعاد ۷۰×۱۰۰ سانتی‌متر با قلم غبار و خط نستعلیق در مدت ۶ ماه کتابت شد که به عنوان هدیه تقدیم به موزه آستان قدس رضوی گردید. به امید آن‌که رضایت حضرت امام رضا علیه‌السلام آن امام

هنر کتابت همواره در خدمت قرآن کریم به عنوان یگانه محمل کلام بوده؛ بدیهی است رمز توفیق این هنر شریف در تبدیل به یک نظام هندسی زیباشناسانه مرهون و مدیون انس و هم‌نشینی با قرآن است. تبدیل شدن خطوط زاویه‌دار و ابتدایی کوفی در جریان کتابت قرآن به خطوط مشهور و معروفی چون نسخ، ثلث و ریحان نشان از آن دارد که نگارش کلام خدا علاوه بر رعایت صحت و سلامت و امانت‌داری متن، در بردارنده حسی لطیف برای نگارش بهترین نوع از نظام هندسی روحانی بوده است. در این میان، همخوانی خط ملی ایرانیان با کلام خدا همواره یکی از عرصه‌های ذوق‌آزمایی برای نگارش قرآن‌ها به این خط محسوب می‌شده؛ به‌طوری که می‌توان کتابت قرآن به خط نستعلیق را تلاقی حکمت و هنر و یا نگارش زیباترین متن با دلنشین‌ترین خط تلقی کرد. میثم خادمان، دبیر هنر منطقه ۱ تهران، هنرمندی است که از کودکی سرسپرده کتابت قرآن بوده و امروزه نیز توان خود را در هدایت دانش‌آموزان برای این کار معنویت‌آفرین صرف می‌کند. برای آشنایی با این دبیر هنر سخت‌کوش نگاه‌ی به کارنامه کتابت وی از قرآن‌های نستعلیق و همچنین فعالیت‌های هنری - قرآنی از زبان او خواهیم داشت. در پی فراخوان آثار، رشد هنر با این نگرش که تلاش‌های ارزشمند هنری که در سایه‌سار قرآن انجام می‌شوند، دارای ارزش مضاعفی هستند، آمادگی خود را برای انعکاس تلاش‌های هنری دیگر همکاران در نوبت‌های آتی اعلام می‌نماید.

نکرده‌ام؛ زیرا نفس کار به خودی خود یک توفیق بزرگ است. البته همواره خشنودم که لطف الهی مرا همیشه با قرآن مأنوس نگاه داشته، زیرا یک بار به طور اتفاقی شخص علاقه‌مندی از من خواست تا قرآنی را برایش کتابت کنم و من متوجه شدم بی‌آن که شرایط ویژه‌ای وجود داشته باشد، توفیق کتابت قرآن چهارم را نیز پیدا کرده‌ام. بدین ترتیب، قرآن چهارم را با خط کتابت تحریری در ۲۴۶ صفحه ۱۵ سطری آماده ساختم.

در سن بیست و دو سالگی پس از طی مراحل اداری جذب آموزش و پرورش شدم و از آن جا که به شغل شریف معلمی و کار کردن با بچه‌ها علاقه ویژه‌ای داشتم، به تدریس درس هنر روی آوردم. اما از آن جا که بر تمام فعالیت‌های من کتاب محبوب الهی سایه لطف انداخته بود، تدریس من نیز جهت قرآنی پیدا کرد و توانستم کتابت قرآن را در محیط مدرسه به عنوان یک حرکت مهم آموزشی و تربیتی آغاز کنم.

زیرا معتقدم آموزش باعث یادگیری خیلی از موارد پنهان در هر فن و رشته‌ای می‌شود. لذا از سال ۱۳۸۲ با دانش‌آموزان همراه شدم، از این اتفاقی که در زندگی‌ام رخ داده بسیار خوشحالم و احساس مفید بودن می‌کنم. با پی‌گیری لازم، حدود دو سال پیش (۱۳۸۸) با عنایت مدیریت محترم مدرسه راهنمایی مهرآیین در منطقه ۱ تهران و پیشنهاد این‌جانب طرح کتابت قرآن توسط دانش‌آموزان مدرسه به اجرا درآمد که وقتی ماحصل کار به مسئولین اداره منطقه ۱ (کانون فرهنگی تربیتی

مهربان و معصوم را در پی داشته باشد. شیرینی تجربه اول و شوق کسب تجربه‌های بیشتر مرا بر آن داشت تا کتابت دومین قرآن را نیز انجام دهم. لذا کتابت قرآن دوم را با قلم غبار و خط نستعلیق در کاغذی کرم رنگ در صفحات ۱۵ سطری به ابعاد ۲۲×۳۰ سانتی‌متر با تعداد ۲۸۳ صفحه در مدت ۱۰ ماه آغاز کردم که هم‌اکنون این اثر در یک مجموعه شخصی نگهداری می‌شود.

مطالعه زندگی هنری بزرگانی چون میرزا احمد نیریزی که نزدیک به ۹۹ قرآن را به نگارش درآورده بود و تشویق‌ها و راهنمایی استادانم باعث شد شوق نگارش قرآن دیگری را در سر داشته باشم. لذا با داشتن تجربه‌های قبلی و انجام اصلاحات لازم در خط خود بر آن شدم که مقدمات نگارش سوم قرآن را آغاز کنم. پس با لطف الهی قرآن سوم را با قلم کتابت در صفحات ۳۰×۱۵ سانتی‌متر با تعداد سطر ۱۲ و در تعداد ۵۴۳ صفحه باز هم به خط نستعلیق در مدت ۱ سال به انجام رساندم که پس از جلد و صحافی سنتی توسط جناب استاد ایوب جوانکار فومنی به کتابخانه مجلس شورای اسلامی ارائه گردید که اکنون در مخزن نسخ خطی این کتابخانه معتبر نگهداری می‌شود. برای من نگارش قرآن همواره با معنویتی خیره‌کننده همراه بوده و تأثیر عینی آن را در تمام شؤون زندگی خود دیده‌ام. زیرا معتقدم توفیق کتابت قرآن یعنی هم‌نشینی و مصاحبت دائمی با این کتاب آسمانی و به همین دلیل در کتابت قرآن هیچ‌گاه به سختی‌هایی که این کار می‌تواند داشته باشد فکر

قرآن شهر رشت تکرار شد تا از این طریق مفاهیم عالی قرآن در ذهن دانش‌آموزان رسوخ کند.

در هر حال، امیدوارم بتوانیم ارتباط دانش‌آموزان را با قرآن که کتاب زندگی است بیشتر و قوی‌تر کنیم. شایان ذکر است که برای خود من نظرات دانش‌آموزانی که در حین نگارش با آنان همراه بودم، بهترین خاطرات زندگی‌ام را رقم زد و احساس می‌کنم که برای آنان نیز همین لطف و ارزش را داشت. به‌طوری که هرگاه ذوق و شوق این دانش‌آموزان را در تمام کردن یک صفحه قرآن می‌دیدم، احساس می‌کردم انرژی تازه‌ای در وجود آن‌ها جان گرفته؛ به‌طور حتم این نکته از برکت خود قرآن است؛ زیرا در سایه این توجه قرآن، دانش‌آموزان به بسیاری از مسائل مانند فضای محدود، نبود نور مناسب و مشکلات رفت و آمد اعتنائی نداشتند که البته این‌ها همه از منزلت قرآن و صاحب قرآن است.

در نهایت امیدوارم نگارش قرآن مورد توجه معلمان هنر و انگیزه‌بخش برای همکاران فرهنگی واقع شود و این بزرگواران یقین پیدا کنند که کتابت قرآن می‌تواند یک فعالیت هنری - تربیتی ارزشمند باشد؛ زیرا با این کار می‌توان نگرشی مثبت در دانش‌آموزان به‌وجود آورد که سرزمین وجود آن‌ها را مملو از معنویت و طراوت قرآنی کند.

امیدوارم همه این فعالیت‌ها و حرکات مورد رضایت و قبول حضرت دوست واقع شود و اثرات معنوی آن به زندگی‌مان رنگی خدایی دهد.

رضوان) ارائه گردید، با نظر مثبت ایشان و همکاری صمیمانه کانون باعث شد در سال ۱۳۸۹ طی فراخوانی که از طرف اداره از کلیه دانش‌آموزانی که از خط تحریری قابل قبولی برخوردار بودند، تعداد ۲۴۶ نفر انتخاب شدند و با کمک یکدیگر در روز ۱۲ اردیبهشت ۸۹ به مناسبت روز گرامیداشت مقام معلم طرح کتابت قرآن را بار دیگر به اتمام رساندیم. لازم است اشاره کنم که مشارکت در نگارش جمعی قرآن احساس خوشایندی را بار دیگر در من زنده کرد. چنان‌که در مدرسه بسیاری از دانش‌آموزان را به کتابت قرآن علاقه‌مند کردم و از آن موقع همواره سعی کرده‌ام با ارائه نکات فنی و آموزش نکات مهم نگارشی به درست‌بودن کار آن‌ها کمک کنم. جالب آن‌که از این راه دانش‌آموزانی تربیت شدند که هم اکنون آمادگی و توان لازم را در کنار ملاحظات معنوی و تربیتی برای نگارش قرآن و جمع‌نویسی قرآنی دارا هستند که با این پشتوانه در ماه مبارک رمضان امسال (۱۳۹۰) طرح پیشنهاد کتابت قرآن توسط دانش‌آموزان منتخب از بین ۲۴۶ نفری که قبلاً توضیح داده شد به مسئولین برگزاری بخش هنرهای تجسمی نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم ارائه گردید که باز هم مورد استقبال این عزیزان واقع شد. در این طرح تعداد ۲۵ نفر از دانش‌آموزان که در کتابت قبلی از خط قابل قبول و بهتری برخوردار بودند، در محل برگزاری نمایشگاه بین‌المللی قرآن از ساعت ۱۷ تا ۲۳ هر شب در کنار یکدیگر به صورت زنده کل قرآن را کتابت کردند و این تلاش جمعی مجدداً در نمایشگاه